

Protokoll

Møte i Den norsk- finske grensevassdragskommisjonen, 6.-7.9.2018, Utsjok Finland

1. Åpning av møtet

Møteleder Timo Jokelainen åpnet møtet. Velkomst ved rådmann Vuokko Tieva-Niittyvuopio. I sin velkomst tok hun frem bærekraftig flerbruk, grensevassdragenes betydning for lokalbefolkningen og viktigheten av de pågående og planlagte Interreg- prosjektene.

2. Registrering av deltakere og godkjenning av dagsorden

Møtedeltakerne presenterte seg selv. Følgende medlemmer i kommisjonen var tilstede: norsk formann Bente Christiansen (Fylkesmannen i Finnmark), medlem Frank Ingilæ (Tana kommune), varamedlem Svein Somby (Karasjok kommune) og varamedlem Karine Emanuelsen (Sør-Varanger kommune). Finsk formann Timo Jokelainen (Lappland ELY-senter), medlem Toini Sanila (Enare kommune), medlem Ilmari Tapiola (Utsjok kommune), varamedlem Mika Aikio (Utsjok kommune) og varamedlem Outi Mähönen (Lappland ELY-senter). Andre deltakerne listes i vedlegg 1.

Sakslisten ble godkjent uten endringer og tilføyelser.

3. Kommisjonens anbefalinger fra 2017

Kommisjonens anbefalinger ble gjennomgått i korthet. Kommisjonen gav en anbefaling i 2017: 1. Bekjempelse av pukkellaks i grenseelver. Saken tas videre opp i punkt 8.3.

4. TANAVASSDRAGET

4.1 Aktuelle saker i Tana vannområde

4.1.1 Orienteringer fra Tana kommune ved medlem Frank Martin Ingilæ

- Arena for villaksen (Joddu): prosjektet er bevilget 3 mill. NOK over statsbudsjettet i 2017. Karasjok kommune og Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF) er samarbeidspartnere. Man jobber med å etablere en permanent arena for villaks i Tanabru og det jobbes med å sikre permanent finansiering. Det er et ønske om anbefaling og støtte fra kommisjonen til dette arbeidet. Erfaringene så langt fra prosjektet er gode.
- Etablering av fremtidig villakssenter i Tanabru. Tana kommune har satt av areal for et fremtidig bygg. Det er også etablert eiendomsselskap. På sikt (i trinn 2) skal senteret også inkludere det elvesamiske museum, som i dag er i Polmak.
- Kommunestyret har vedtatt oppgradering og forbedring av avløpsanlegget i sentrum av Tanabru. Dette som oppfølging og resultat fra samarbeidet over grensa (ref. Interreg-prosjekt Tana River).
- Bygging av ny bru over Tanaelva – byggingen er i full gang og i rute. Planlagt åpning i august 2019. Spesiell lyssetting på den nye brua, som bl.a. imiterer nordlys. Etterpå rives den gamle brua. Dette tar ca. 1 år. I 2020 er hele prosjektet klart.

Sakkyndig Anne Smeland fra Tana kommune orienterer videre om gjennomførte aktiviteter og fremtidige planer i *Joddu*-prosjektet. I august 2017 ble det som nevnt av Ingilæ tildelt penger til Joddu over statsbudsjettet. Nå har man jobbet med prosjektet i ett år. Formålet er

å definere aktiviteter i et fremtidig villakssenter, fremme dialog og formidling mellom fiskeforvaltning, lokal-befolkning og forskning. Konkret er det gjennomført en rekke folkemøter, hvor forskere har lagt frem forskningsresultater og flere temaer er adressert: tradisjonskunnskap, skjellprøvetaking og -avlesing, gytebestandsmål og predasjon. Møtene har vært tospråklige på samisk og norsk. Positive erfaringer med folkemøter og også mindre dialogmøter mellom lokal fiskeforvaltning og forskning. Barn og unge – laksens dag er arrangert for grunnskolene i Tana og Karasjok.

Konferanse om laksefiskekultur, lakseforvaltning i Tanavassdraget og paneldebatt blir arrangert i Karasjok i 13.-14.11. Statssekretær fra Klima- og miljødepartementet (KLD) skal delta. Konferansespråk er norsk, samisk og finsk. Programmet er oversatt til finsk. Ønsker god deltagelse fra finsk side både lokalt og fra forvaltningen.

Konklusjon: orienteringene tas til etterretning, og det er laget forslag til anbefaling om samarbeidsarena for villaks «Joddu».

4.1.2 Orienteringer fra Karasjok kommune ved varamedlem Svein Somby

Svein Somby ønsker å takke Tana kommune og TF for godt samarbeid om Joddu-prosjektet og håper samtidig at mange kommer til Karasjok i november.

Sakkyndig Torgrim Kemi fra Karasjok kommune orienterer om status for detaljregulering i Basevuovdi/ Helligskogen (brobygging over Anárjohka). Kommunestyret avslår detaljreguleringen i Basevuovdi, av hensyn til reindrifta og videre med blant annet bakgrunn i nærhet til nasjonalpark, radikale bruksendringer, økt trafikk og forstyrrelser, konfliktforebygging og ønsket om helårsbruk. Revidert planforslag legger opp til utnyttning av eiendom til jord- og skogsbruk og andre typer vanlige landbruksformål og bygging av helårsbolig på hver av eiendommene. Status: ferdig saksbehandlet og lagt i køliste for politisk behandling i hovedutvalg for miljø, plan og samfunnsutvikling, formannskap og kommunestyre. Kommer opp til behandling i september eller oktober 2018.

Kommentar og diskusjon

- *Timo Jokelainen* orienterer om saken fra finsk side. Det kom inn tre (3) klager i saken og sakene er fortsatt til behandling i Vasa forvaltningsdomstol.

Torgrim Kemi orienterer videre om erosjonsutsatte områder i Karasjok og om jordraset i Karasjohka mai 2018. Tre (3) utsatte områder: Muotkenjárga, Bisttunjavit (Anárjohka), Áhkusavut (Deatnu) og Njivlegieddi (Deatnu). Muotkenjárga: lokalisert ca. 12 km fra Karasjok mot Karigasniemi, jordras i mai 2018. Befart av Statens vegvesen og kommunen. Det foreligger ingen skriftlig rapport fra befaringen. Bisttunjavvi: lokalisert ca. 26 km fra Karasjok mot Iškurasjohka, holdt under observasjon i flere år, fylt steinmasser høsten 2015. Áhkusavu: lokalitet ca. 32 km fra Karasjok mot Tana, utbedringer er gjort høsten 2017, det er fylt sprengsteinmasser, massene er i ferd med å skli ut – dette bør ansvarlig part (Statens vegvesen) på nytt se på. Njivlegieddi: lokalitet ca. 44 km fra Karasjok mot Tana, lokaliteten har vært under oppsyn av NVE over flere år, merking med peler i 2004. Økt erosjon de siste året, kommer nært E6, status ca. 10 m fra veiskulderen akkurat nå.

Kommentar og diskusjon

- *Sakkyndig Anders Bjordal*, lokalitet Áhkusavu, utbedringene er gjort i regi av Statens vegvesen, med NVE som utførende part. Lokalitet Njivlegieddi og sikring mot E6 er Statens vegvesen sitt ansvar, NVE har planen klar – vegvesenet må gjøre tiltakene.

Torgrim Kemi orienterer videre om vedtatte Hovedplaner for vann og avløp 2018-2026 Karasjok kommune. Begge planer med vedlegg er vedtatt som kommunedelplaner av kommunestyret i juni 2018. Kommunestyret har også vedtatt en investeringsstrategi basert på årlig investeringer til vann og avløp på 10 mill. kr (eks. mva.) i planperioden 2018-2026. Kostnadene for både vannforsyning og avløpshåndtering finansieres gjennom gebyrene (selvkost og prinsippet «forurenser betaler»). Administrasjoner har også fått fullmakt til å forberede et forprosjekt på vann- og avløpssamarbeid med Tana og Utsjok kommuner og Lapin Vesi Oy (Lapplands vann as). Det er søkt finansiering fra Interreg Nord til

gjennomføringen av prosjektet «Grensesamarbeid om vann og avløp langs Tanavassdraget» (Tana II).

Konklusjon: orienteringene tas til etterretning.

4.1.3 Orienteringer fra Utsjok kommune ved medlem Ilmari Tapiola

- *Medlem Ilmari Tapiola* uttrykker bekymring for flere trusler i planlegging og arealbruk i forbindelse med Davvi vindpark med tilhørende nettilknytning. Nettilknytningen og strømlinjer mot Finland er foreslått på to plasser, Roavvegiedii og Levajok, begge i Utsjok kommune.
- Bygging av rein-/ grensegjerdet. Reingjerdet på finsk side er planlagt å gå fra Angeli til Karigasniemi, ca. 60 km. Gjerdet er tenkt plassert nært flomgrensa og får stor innvirkning på strandlinjen, tilgangen til elva og fisket.

Kommentarer og diskusjon

Frank Ingilæ kommenterer at man ønsker bedre strøm- og stamnett i Finnmark, for å sikre kraftforsyning i Øst-Finnmark (linje til Varangerbotn). Finsk atomkraft vekker større bekymring. Vindkraft er fornybar grønn kraft. Videre håper man på at prosessene er gode i Finland, og det kan vise seg at Finland hverken trenger eller ønsker norsk vindkraft overført med en slik kraftlinje. Prosessene i Norge tar lang tid og der gjøres grundige vurderinger. Det er store faste inntekter i vindkraft for kommuner – dette har betydning. Konsekvenser for reindrift og natur må utredes nøye. Miljøkonsekvensutredninger skal belyse vindmølleparken og kraftlinjen.

Timo Jokelainen svarer at Davvi vindpark med tilhørende nettilknytning ikke er kommet til ELY for behandling enda. Prosjektet krever miljøkonsekvensanalyser iht. gjeldende lovverk. Saken om reingjerdet ble sist diskutert i 2016. Kommisjonen har gitt uttalelser om at lokal medvirkning er nødvendig, samt utredning av miljøkonsekvenser. Gjerdet skal være ferdig bygget 2021.

Konklusjon: orienteringene tas til etterretning. Saken om Davvi vindkraftverk med tilhørende nettilknytning tas opp i mer detalj under punkt 4.7. Kommisjonen gir en konklusjon i saken om reingjerdet i punkt 10.

4.2 Orientering om status for regional plan for Nord-Lapland (fylkesarealplan)

Timo Jokelainen orienterer om status for fylkesplan for Nord-Lapland. Planen omfatter Utsjok, Inari og en del av Sodankylä kommune. Den første offisielle høringsrunden knyttet til fylkesplanen skal etter planen gjennomføres i begynnelsen av 2019. Forberedelser til planen omfatter også forhandlinger med myndigheter og interessegrupper, så som Sametinget og reinbeitedistrikter. Det skal arrangeres seminar om saken i Saariselkä i slutten av september. Sentrale forhold i fylkesarealplanen er Ishavsbanen og trafikkforbindelser, gruvevirksomhet, energiproduksjon og kraftlinjenett, kuldeteknologi og testvirksomhet, reiseliv, jord- og skogsbruk, reindrift og utmarksnæringer, samisk kultur, grenseoverganger samt Forsvarets og Grenseoppsynets behov. Det som også er sentralt er hvordan planen knytter seg til planene i nabostatene.

Kommentarer og diskusjon

Bente Christiansen understreker at bærekraftig utvikling og grenseoverskridende påvirkninger må hensyntas i fylkesplaner og andre regionale planer.

Konklusjon: orienteringene tas til etterretning.

4.3 Areal- og kommunedelplaner i Utsjok

Bygningsinspektør Markku Porsanger orienterer om arbeidet med delplan for strandbygging langs Tanavassdraget. Saken har vært arbeidet med lenge. Delplanen for strandnære soner ved Tanavassdraget er opprinnelig blitt delt i tre delområder. Av disse ble delplanen for Nuorgam rettskraftig i 2007 og delplanen for Karigasniemi i 2011. Kommunestyret i Utsjok vedtok delplanen for strandnære soner i 2007, men forvaltningsretten i Rovaniemi opphevet

vedtaket i 2011. Kommunen har påbegynt arbeidet med delplanen for strandnære soner i Utsjok i 2012. Utkastet til planen har vært lagt til offentlig ettersyn f.o.m. 9.5.2018 t.o.m. 8.6.2018. Den internasjonale høringsperioden var 15.5.2018 – 16.7.2018.

Delplanen for strandnære soner i Utsjok omfatter tettstedet Utsjok og cirka 60 km strandområder langs Tanavassdraget utenfor tettstedet fra Vetsikko til Nuvvus-Ailigga samt hele elvedalen for Utsjoki-elva med en lengde på cirka 60 km. Det er i planlagt nye områder for boligbygging både i tettsteder samt strandområder utenfor dem. I følge utviklingsplanen forbereder man i Utsjok kommune seg til en fordobling av overnattingskapasitet fra år 2004 til år 2020.

Kommentarer og diskusjon

- *Frank Ingilæ* konstaterer at det var en fin gjennomgang av hvordan man arealplanlegger i Utsjok kommune. I Norge bygger man ikke så nært Tanaelva som i Finland. I Norge har man et 100 m belte for ikke å privatisere strandlinjen. Planen ser ut til å inneholde 800 nye hytter på finsk side.
- *Markku Porsanger* svarer at det er ulikt grunneierforhold på finsk side, 95 % av strender er i privat eie. Finsk lovgivning legger i prinsippet til rette for at all jord er byggbar, hvis det ikke er i strid med annet lovverk. Alle skal få bygge på sin egen eiendom. Miljølovgivningen, f.eks. forskrift om avløpsvann setter også rammer. Finland har programmer for strandvern, men i liten grad i Utsjok kommune.
- *Bente Christiansen*, takket for en god gjennomgang også historisk. Ser ikke ut at man har klart å få samlet eller konsentrert hyttebebyggelsen til noen utvalgte deler langs vassdraget på frivillig basis. Fortetting av bebyggelse hadde vært å foretrekke fra norsk synspunkt, i stedet for spredt bebyggelse langs hele elva.
- *Timo Jokelainen* svarer at akkurat samme saker diskuteres i det svensk-finske samarbeidet i Tornedalen. I Finland er det i praksis meget vanskelig å sette grenser for strandbygging med arealplaner i henhold til den gjeldende lovgivningen.

Konklusjon: orienteringene tas til etterretning.

4.4 Reiselivsprosjekter og kommunedelplan for arealbruk i reiselivet i Utsjoki

Utviklings- og næringssjef Eeva-Maarit Aikio orienterer om kommunens reiselivsplaner og arealplaner som angår reiseliv. Kommunen har etablert en arbeidsgruppe for utvikling av næringsliv med bærekraftig utvikling og lokale synsvinkler for utvikling av næringer som temaer. Reiselivet i Utsjok er inntil nå vært konsentrert om sommerturisme og laksefiske. Prosjektet *Destinasjon Utsjoki* bidrar med kompetanse innen internasjonalt reiseliv for næringsdrivende.

Prosjektet for arealbruk i reiseliv har fått finansiering fra Den europeiske unionens strukturfond. Som en del av prosjektet utarbeides det en plan for arealbruk. Den nåværende situasjonen analyseres, lovregulerte begrensninger for ødemarksområder vurderes og det skal lages en utviklingsplan for reiselivet. Det skal ses nærmere på hvordan reiselivstjenestene plasseres i hele kommunen. Det skal ikke handle om bindende planlegging, men hensikten er å styre reiselivet. Planen gjelder for byggevirksomhet og reiselivsprodukter og -tjenester. Også utredning av programtjenester knyttet til vassdrag skal tas med.

Konklusjon: orienteringene tas til etterretning.

4.5 Bruk av vannskuter på grenseelver

Timo Jokelainen orienterer kort om status i Finland. Sommeren 2018 ble saken aktualisert i ELY. Lappland ELY-senter er ansvarlig myndighet i Lappland på finsk side. Finsk side har laget utkast til anbefaling om saken. *Bente Christiansen* orienterte kort om status i Norge. I mai 2017 ble loven endret i Norge og vannskutere behandles nå på lik linje med små båter. I Norge er kommunene ansvarlig myndighet. Norsk side har jobbet videre med utkastet til anbefaling om begrensning av vannskuterkjøring i grensevassdrag.

Kommentarer og diskusjon

- *Frank Ingilæ* orienterer om at i Tana kommune er man i gang med en lokal utredning og egen lokal forskrift, som skal begrense eller helst forby bruken av vannskuter på Tanaelva. NVE har kommet med innspill om begrensinger i f.eks. hestekrefter (20-25 hk). Viktig å ha god dialog med Finland, og gode begrunnelser for både eventuelt forbud og begrensinger. Ønsker ikrafttredelse før neste sesong. Videre ønsker Frank å høre om saken er blitt diskutert i kommunestyrene på finsk side.
- *Svein Somby orienterer at Karasjok* samarbeider med Tana om en lokal forskrift. Forskriftene bør være på plass innen neste sesong. Det var mye trafikk på elva i år. Karasjok ønsker også et forbud.
- *Timo Jokelainen* konstaterer at det er vesentlig å se på hva man ønsker å begrense eller ev. forby. I Finland kan ansvarlig myndighet, i dette tilfelle ELY gjøre myndighetsvedtak og begrense/ forby aktiviteten. I prosessen mot et slikt vedtak er det høring av relevante kommuner og andre berørte. Vesentlig i denne saken er at det bør være lik forståelse og harmonisert regelverk på begge sider av elva.
- *Varamedlem Mika Aikio* orienterer om at sommeren 2018 har de vært mer vannskutertrafikk enn tidligere. Saken er ikke blitt diskutert eller behandlet enda i kommunestyret. Videre er Aikio bekymret for hvordan vannskutertrafikken påvirker fiskebestandene og livet i elva. Ønsker ikke at vannskutertrafikken øker, man ønsker begrensinger.
- *Ilmari Tapiola* forteller at garnfiske i Anarjohka var umulig sist sommer, fordi vannplanter løsnet grunnet vannskuterkjøringen. Samtidig øker faren for smitte fra G. salaris og annen negativ påvirkning på lakseyngel fra vannjetmotor. Lokale politikere er generelt mot vannskuterbruk og man ønsker et forbud. Bør også samtidig forbys i sidevassdragene til Tana. Viktig også å være i kontakt med vann- og fiskeberettigede i området.
- *Toini Sanila* konstaterer at man har diskutert saken men ikke vedtatt noe i påvente av høringsdokumenter fra ELY.
- *Karine Emanuelsen* orienterer at det også kjøres vannskuter på Pasvikelva. Foreløpig er ikke bruken så utstrakt at man har diskutert eller gjort vedtak om begrensinger/ forbud. Men Sør-Varanger skal følge med på situasjonen i Tana.

Konklusjon: Kommisjonen gir en anbefaling. Videre så jobber begge lands ansvarlige myndigheter med saken. Et forbud eller eventuell begrensning må undersøkes og begrunnes godt. Det er viktig at rette myndigheter samarbeider, slik at regelverket er harmonisert og ikrafttredelse er i samsvar. På norsk side er Tana kommune (Frank Ingilæ) kontakten og på finsk side Timo Jokelainen.

4.6 Orientering status for mudring av farleden til Leirpollen

Bente Christiansen orienterer om status siden siste møte i fjor da Kystverket var og orienterte om saken til kommisjonen. Utredninger, blant annet om silen, pågår fortsatt. Fylkesmannen er myndighet og skal behandle søknad om mudring og dumping, og har ikke fått søknaden til behandling enda. De faste sjømerkene må behandles som en dispensasjonssak iht. verneforskriften. *Frank Ingilæ* orienterer videre at hovedmålet med mudringen er å få en utbedret og trygg innseiling. Aktiviteten er viktig for kommunen. Samtidig skal ikke tiltaket ødelegge Tanaelva og elvemunningen. Fremdriften i saken har ikke vært rask. Silen er en nøkkelart og grunnlaget til dyrelivet i munningen og naturreservatet. Det er liten kunnskap om silen i sanden om vinteren, og det har foregått nærmest grunnforskning i området i vinter. Dette er en del av beslutningsgrunnlaget, slik at man kan vurdere når og hvilken metode før en ev. mudring kan gjennomføres. Samtidig får man bedre kunnskap om det biologiske mangfoldet i munningsområdet.

Konklusjon: orienteringen tas til etterretning

4.7 Orientering om status av Davvi vindpark med tilhørende nettilknytning

Sakkyndig Anders Bjordal fra NVE orienterer. Selskapet Grenselandet AS meldte 12. mai 2017 Davvi vindkraftverk i henhold til Plan- og bygningsloven til NVE. De ønsket å bygge vindkraftverk med effekt på inntil 800 MW, 100-267 vindmølleturbiner og med antatt årlig produksjon på 3,4TWh. NVE har holdt mange møter og gjennomført høring av meldingen

høsten 2017. NVE har sammensatt alle høringsuttalelsene i dokumentet NVEs «Bakgrunn for utredningsprogram». NVE har nå skrevet utredningsprogrammet for tiltaket. Det er gjennomført to konsultasjoner med Sametinget, den siste 21. august 2018 der utredningsprogrammet er gjennomgått. Dokumentene blir nå oversatt til samisk og finsk og vil bli sendt ut så snart dette er klart.

Utredningsprogrammet deles inn tematisk og inneholder krav til hvilke utredninger som skal gjennomføres og fremgangsmåte for arbeidet. Hovedpunktene i utredningsprogrammet vil være: a) Tiltaksbeskrivelse, b) Prosess og metode, c) Virkning på miljø og samfunn, d) Formidling av utredningsresultatene (norsk, finsk og samisk).

Tiltaket påvirker også Finland. Relevante undersøkelser skal derfor også gjennomføres på finsk side av grensen. Det må gjennomføres en egen prosess mot finske myndigheter i tråd med finsk regelverk. Dette skal presenteres som en del av konsekvensutredningen. En eventuell søknad og alle fagrapporter skal oversettes til samisk og finsk. NVE har ingen krav til framdrift for arbeidet med konsekvensutredningen, men om det tar for lang tid så vil nye krav til nye utredninger kunne dukke opp. Når konsekvensutredningen er gjennomført må utbygger selv ta avgjørelsen på om de ønsker å sende inn konsesjonssøknad til NVE. I en slik søknad er ofte noe forandret i forhold til som ble meldt, det er jo derfor det gjennomføres konsekvensutredninger. Forandringer går ofte på antall vindmøller, produksjon og nettilkobling.

Bente Christiansen orienterer om grensevassdragskommisjonens uttalelse av 19.12.2017 over det som må utredes: landskap, naturmangfold, forurensing, reindrift, fiske, friluftsliv, reiseliv, arealbruk, vannmiljø og samfunnsmessige effekter herunder inkludert samiske urfolksrettigheter. Det finske miljødepartementet er informert i henhold til Espoo-konvensjonen. Vi avventer og følger med i om utredningsprogrammet inneholder det kommisjonen har uttalt seg om i høringen.

Kommentarer og diskusjon

- *Mika Aikio* konstaterer at planen for Davvi har vært en av årets største trusler for området og den samiske kulturen. Bra at det gjennomføres ordentlige prosesser med internasjonale høringer og konsekvensutredninger. Inari og Utsjok kommuner motsetter seg kraftlinjene, som også er med i fylkesplanen for Nord-Lappland. Videre er det rart å høre om manglene i strømforsyningen på norsk side. Slike problemer har man ikke på finsk side.
- *Ilmari Tapiola* kommenterer at bygging av kraftlinjer øker erosjonen. Høringsmøtet på norsk side i Sirma var katastrofal, tolking til samisk fungerte ikke. Videre lures det på konsekvensene for norsk reindrift og om norsk rein vil trekke in i Finland. Vil konsekvensutredningen egentlig avhjelpe på utfallet i saken? Finland har sikret sin strømforsyning via Sverige, ikke behov for disse linjene fra Norge.
- *Timo Jokelainen* ønsker å vite hvordan nettilknytningene er beskrevet i utredningsprogrammet. *Anders Bjordal* kan ikke svare på dette på det nåværende tidspunkt. Utbygger er klar over at dette er konfliktfylt.
- *Frank Ingilæ* kommenterer at Finnmark har dårlige overføringslinjer og et lite robust strømforsyningsnett, det er behov for de nevnte linjene på forholdsvis 220 og 420 kV (kilovolt) til Varangerbotn. Strøm fra Berlevåg og finsk strømforsyning sikrer Øst-Finnmark. Området hvor vindparken er planlagt ligger 600 moh. og det er lite vegetasjon. I utredningsarbeidet skal konsekvensene utredes. Hvis motstanden er stor og Finland ikke ønsker kraft fra norsk side, blir det sikkert ikke aktuelt med overføringslinje.
- *Svein Somby* fra Karasjok kommune støtter sine reindrifutøvere i saken og i motstanden mot utbygging. Man ønsker andre løsninger i denne saken.
- *Bente Christiansen* kommenterer at noen av spørsmålene vil bli besvart i det kommende utredningsprogrammet. Blir det bevegelse i saken så orienterer norsk side den finske formann med en gang.

Konklusjon: saken tas opp igjen i kommisjonens møte 2019. NVE skal inviteres for å orientere om status, på neste møte i kommisjonen. Kommisjonen følger saken nøye, og vil uttale seg ved første anledning. Berørte kommuner og ELY følger også saken nøye.

4.8 Prosjektet Tana River Interreg

Sakkyndig Ilona Grekelä fra ELY og *Anne Smeland* fra Tana kommune orienterer om det pågående Tana Interreg- prosjektet. Det pågående prosjektet består av fire satsingsområder: Felles norsk-finsk fiskedatabase, fiskevandringshindre, overvåkningsprogram for vann og naturmangfold. Tiltakene i prosjektet er gjennomført i samsvar med planen. Det er blant annet samlet inn en felles database om oppvekstområder for lakseyngel i Tanavassdragets sideelver på 2000-tallet og arrangert folkemøte og dugnader i juli-august i Utsjok for å restaurere tradisjonsbiotoper. I tillegg har prosjektpartene samarbeidet om å utvikle et nytt vann- og avløpsprosjekt Interreg Tana II. Formålet er å utvikle en generell plan for organisering av vann og avløp i samarbeid med kommunene Utsjok, Karasjok og Tana. Videre skal private renseanlegg i Tanavassdragets område og behov for oppgradering av disse kartlegges.

Konklusjon: orienteringen tas til etterretning.

5. NEIDEN- OG MUNKELVASSDRAGET

5.1 Aktuelle saker i Neidenvassdragets nedbørsfelt

5.1.1 Orienteringer fra Sør-Varanger kommune

Varamedlem Karine Emanuelsen orienterer om

- interkommunal kystzoneplan for Varangerfjorden er i startfasen (Sør-Varanger, Vadsø, Nesseby, Vardø). Et av målene er å avklare hvilke områder som er aktuell for oppdrett. Vi vet at det også kommer inn søknader på lakseoppdrett i Oterfjorden.
- Industritiltak: Høybukta vest har en ny stamnetthavn under planlegging. Med mulighet for stopp for jernbane. Vil kunne medføre endrede strømforhold i Korsfjorden på grunn av utfylling i sjø.
- Gamneset oljeomlastningsterminal: Reguleringsplan er vedtatt. Selskapet jobber med å realisere prosjektet.
- Pulkneset: Industrihavn. Vanskelig reguleringsprosess. Foreløpig uavklart.
- Sydvaranger: Det jobbes fortsatt med å igangsette ny gruvevirksomhet.
- Det er fortsatt tillatt med oljeomlastning fra skip til skip i Bøkfjorden og Korsfjorden. Et omlastningspunkt som ble tatt ut av planverket i 2017, måtte tas inn igjen i juni 2018.
- Scooterløypenett er under revisjon. Forventer ingen nye løyper i Neiden vannområde, og derfor ingen ytterligere belastning.
- Næringsutvikling/ campingturisme langs Neidenelva: Eksisterende bedrifter i Neiden har fått vedtatt reguleringsplaner som gir mulighet for utvidelse av drift.
- Andre infrastrukturtiltak; ny tollstasjon på grensen mellom Finland og Norge. Planlegging under gjennomføring. På budsjett i 2020.
- Jernbane fra Finland er allerede nevnt. Flere mulige traseer, blant annet gjennom Pasvikdalen og Neiden/Näätämö- området.
- Mindre private byggetiltak innenfor rammene av nasjonalt og kommunalt regelverk (arealplan og reguleringsplan)
- Andre tiltak; reguleringsplan for Skoltebyen; regulerer både byggetiltak og skjøtsel av kulturlandskapet. Stormælen Folkesti.

Saker utenfor Neiden vannområde:

- Leirpollen Industrihavn. Reguleringsprosess pågår.
- Jakobsnes Industri/bulk/ oljehavn: Reguleringsprosess pågår. Vil fremskynde undersøkelser på naturmiljø og kulturminner.

Kommentarer og diskusjon

Timo Jokelainen kommenterer Ishavsbanen. Det er opprettet en norsk- finsk mellomstatlig samarbeidsgruppe (Finnish-Norwegian Joint Working Group on Arctic Railway), og gruppen har hatt to møter. Timo er bedt om å lede en undergruppe for natur og urfolk. Denne undergruppen har i oppgave å finne ut hvordan et potensielt jernbaneprosjekt skal utrede konsekvenser for natur og urfolk. Arbeidet er kommet i gang, det er utarbeidet arbeidsprogram og tidsplanen for undergruppene er ganske stram. Det skal være en

gjennomgang (i form av en liste) av begge lands relevante lovverk (september). I oktober skal dette arbeidet informeres om til relevante hold, blant annet samiske fellesskap.

Ilmari Tapiola kommenterer at det er viktig å ta hensyn til internasjonale avtaler og urfolkskonvensjoner i dette arbeidet.

Konklusjon: orienteringen tas til etterretning.

5.1.2 Orienteringer fra Enare kommune

Medlem Toini Sanila orienterer om at Ishavsbanen er at de største sakene som drøftes bl.a. i forbindelse med fylkesarealplane. Det har fra år 2011 vært et felles forvaltningsprosjekt i Neidenelvas område. Andelslaget *Lumimuutos* ved dosent Tero Mustonen er prosjektleder og Pauliina Feodoroff koordinerer prosjektaktiviteter. Prosjektet er tverrfaglig, og man har utviklet nye overvåkingsmetoder som benytter både skoltesamisk tradisjonell kunnskap og naturvitenskap. Prosjektresultater er blant annet restaurering av habitater og gyteområder i elva Vainosjoki og fossen Kirakkakoski. Det er samlet inn omfattende materialer knyttet til skoltesamisk tradisjonell arealbruk, miljøkunnskap, kulturarv, språk og fiske. Erosjonspunkter er kartlagt og det er utarbeidet en restaureringsplan for innsjøen Sevetijärvi. Budsjettet har i årene 2011-2017 vært cirka 1,2 millioner euro. Fondet Koneen säätiö har bevilget delfinansiering på en størrelse av cirka 200 000 euro for 2018-2020. I tillegg har man sikret cirka 250 000 euro i finansiering fra andre kilder. Man har behov for minimum 200 000 euro i ekstern støtte hvert år for kunne gjennomføre tiltakene. Tero Mustonen foreslår at felles forvaltning kunne formaliseres innen Norsk-finsk grensevassdragskommisjon.

Kommentarer og diskusjon

Bente Christiansen kommenterer at på norsk side skal man i henhold til Samerettsutvalgets innstilling se på en fremtidig lokal fiskeforvaltning, slik man har gjort for Tana. Arbeidet er satt på vent for tiden.

Konklusjon: Kommisjonen tar forslaget til etterretning. Sekretariatet utarbeider et svar til Tero Mustonen.

5.2 Fisketrappen og flerbruksplan for Neiden – del 1-4 fiskerapporter om Neidenvassraget

Sakkyndig Tiia Kalske orienterer om at alle fire (4) delrapporter om fisk og fiskeri nå er oversatt til norsk. De kan lastes ned på fylkesmannens nettside:

<https://www.fylkesmannen.no/Finnmark/Miljo-og-klima/Rapportserie/>

Fisketrappen i Skoltefossen. Årlig inspeksjon er gjennomført 5.7 og trappen er ok.

Konklusjon: orienteringene tas til etterretning.

6. PASVIKVASSDRAGET

6.1 Aktuelle saker i Pasvik vannområde

6.1.1 Orienteringer fra Sør-Varanger kommune

- *Varmedlem Karine Emanuelsen* orienterer: Våren 2017 innførte Finnmarkseiendommen pliktig fiskekort og rapporteringsplikt for alle som fisker i Pasvikelva. Dette innebærer registrering av fiskere, mengde fisk som tas opp og hvor fisken tas opp. Fangstrapporter vil være viktig informasjon i videre forvaltning av fiskeressursene. Det ble også i 2017 innført utvidet fredningstid i hovedvassdraget, og fredning i sideelvene til Pasvikelva der det antas at ørret gyter. Erfaringene hittil viser at det er svært viktig med god informasjon om fiskeregler, pågående forskning og fangststatistikk fra rapporteringen. Det jobbes med å forbedre tekniske løsninger på fangstrapportering.
- Pasvikdalen jeger- og fiskeforening er interessert i å bidra med informasjonsarbeid og oppsyn. Det gjennomføres lite oppsyn i vassdraget. Det har vært arrangert folkemøter om forvaltningen av vassdraget, og våren 2018 ble det fremmet et forslag

om at det skal settes ned en forvaltningsgruppe som skal utvikle en driftsplan for Pasvikelva. Det jobbes med saken, og det forventes at gruppa er satt i løpet av høsten. En slik plan vil være en naturlig del av en ny flerbruksplan.

- Det jobbes på flere hold for å få mer kunnskap om tilstanden til ørretbestanden i Pasvikelva og for å tilrettelegge for bedre gyte- og oppvekstmuligheter. Ecofact Nord AS har på oppdrag for Pasvik vannområde utført en kartlegging av gyte- og oppvekstmuligheter for ørret i Ellenelva (sideelv til Pasvik). Rapporten anbefaler bl.a. å legge ut gytegrus. Det er bevilget penger til et slikt tiltak.
- Nibio Svanhøvd har startet et forprosjekt i 2017 for å utvikle en genetisk database over stamørret i Pasvikvassdraget. Målet var «å etablere en funksjonell praksis for hvordan genetiske metoder kan benyttes for å studere hvilke effekter ulike utsettings- og forvaltningstiltak har på ørretens genetikk». Pasvik Kraft har en plikt til å produsere 5 000 ørret årlig i sitt kultiveringsanlegg på Skogfoss, og er en viktig samarbeidspartner i dette prosjektet. Man ønsker mer kunnskap om hvordan utsettingen av ørret påvirker den lokale ørretstammen; skaper kraftverkene genetiske grupperinger av ørret i vassdraget?
- «Pasvikseminaret» er (hittil) ikke arrangert i 2018. På seminaret presenteres samlet ny og oppdatert kunnskap fra forskning, og man har fått presentert en helhetsoversikt. Seminaret er viktig for å kunne holde seg oppdatert om forurensningssituasjonen i grenseområdet.
- I år har reguleringen av vannstanden i norsk del av Pasvikvassdraget vært normal. Det har selvsagt med naturlige forhold å gjøre; snømengde, smelting og temperatur. Dette viser at når det er normale tilstander i naturen, så fungerer vannstandsreguleringen mellom kraftverkene. De norske kraftverkene viser ansvar og miljøhensyn når de forsøker å regulere vannstanden slik at det i minst mulig grad går ut over hekkende fugl. De slipper gjennom mest mulig av vårsmeltingen før fuglene bygger rede, slik at de kan holde vannstanden mest mulig stabil når hekkingen er i gang.

Bente Christiansen orienterer om den felles norsk-russiske ekspertgruppen på luftovervåking. Gruppen møtes minimum en gang pr år og målsettingen er å dele informasjon og ha mest mulig harmonisert luftovervåking slik at resultater fra begge sider av grensen kan sammenlignes. Siste møte ble avholdt i april 2018. Kombinatet Nornickel skal presentere sine planer for utslippsreducerende tiltak på et eget møte.

6.1.2 Orienteringer fra Inari kommune

- *Medlem Toini Sanila* orienterer. Med den nye fiskeriloven i Finland er mulighetene for å fiske i Neidenelva og i Pasvikelva blitt dårligere.
- Inari kommune har fortsatt ikke mottatt kompensasjon grunnet reguleringen av Enaresjøen fra Russland.

Konklusjon: orienteringene tas til etterretning.

6.2 Orienteringer fra Fylkesmannen i Finnmark

6.2.1 Flerbruksplan for Pasvik og Grense Jakobselv Kolarctic ENI CBC- prosjektet

Bente Christiansen orienterer, det overordnede målet med prosjektet er å *bevare og forbedre miljøtilstanden i nedbørsfeltene til Pasvik og Grense Jakobselv, til det beste for lokalbefolkningen og for en levedyktig økonomi i det russiske, norske og finske grenseområdet*. Resultatet av prosjektet skal være en felles og samordnet plan og anbefalinger for helhetlig vannforvaltning av Pasvikvassdraget og Grense Jakobselv. Prosjektet skal ha stor grad av medvirkning og dialog. Søknaden ble innvilget i juni 2017. Prosjektoppstart ca. 1.12.2018.

6.2.2 Trilateralt kvikksølvprosjekt (Nordisk ministerråd)

Tiia Kalske orienterer. Prosjektet er avsluttet og avrapportert per 31.8.2018. Det er produsert en felles manual og litteraturstudie, gitt forslag til felles overvåkingsprogram og det er gjennomført ringtester mellom norske, russiske og finske laboratorier. Formålet med prosjektet var å harmonisere prøvetaking, laboratorieanalyser og rapportering av kvikksølvnivåer i grenseområdene mellom de tre land.

Konklusjon: orienteringen tas til etterretning.

6.3 Orienteringer fra Lappland ELY-senter

6.3.1 Regulering av Enaresjøen

Sakkyndig Annukka Puro-Tahvanainen, orienterer om prosjektet for utvikling av regulering av Enaresjøen og revidering av listen med relevante overvåkings- parametere. Det er i 2018 mottatt finansiering fra Jord- og skogbruksdepartement til et prosjekt som tar for seg utvikling av regulering av Enaresjøen slik at den blir minst mulig skadelig for fiskebestandene i sjøen. I prosjektet sammenlignes nåværende reguleringspraksisen av Enaresjøen med et sannsynligvis bedre alternativ med tanke på fiskebestandene. Videre vurderes innvirkningene av de forskjellige alternativene. I den delen av prosjektet, som tar for seg overvåkingsparametere, kartlegges utviklingen av tilstanden av Enaresjøen i løpet av cirka ti år og på en enda lengre tidsperiode. I tillegg kartlegger man innvirkningen av den nåværende reguleringen på mengden av bunndyr.

6.3.2 Undersøkelser i Lemmenjoki og Ivalojoiki

Sakkyndig Jukka Ylikörkkö orienterer om undersøkelser som ELY-senter har gjort i elvene Lemmenjoki og Ivalojoiki. ELY-senter har effektivisert resipientovervåkingen av gullgraving i Lemmenjoki nasjonalpark samt Ivaloelvas vassdragsområde. Bakgrunnen er at tyngdepunktet av virksomheten er flyttet til de øvre delene av Lemmenjoki og har spredt seg til sideelvene til Ivalojoiki. Formålet er å få oppdatert informasjon om variasjoner i vannkvalitet og endringer i bunns substratets kvalitet. Derfor er resipientovervåkingen utvidet med tilleggsprøver, og metallinnhold blir målt i vannmoser. I den kommende Kolarctic ENI-prosjektet (ReArc) har man mulighet til mer nøyaktige utredninger av den hydromorfologiske tilstanden i Ivalojoiki vassdragsområdet.

Kommentar og diskusjon

Ilmari Tapiola kommenterer at den maskinelle gullgravingen skal opphøre innen noen få år og at man ikke har tatt hensyn til økt nedbør i konstruksjonen av dammer/ vannmagasiner.

Konklusjon: orienteringene tas til etterretning.

6.4 Vannforvaltning og vannforvaltningstiltak i Pasviks vannområde, orienteringer fra russisk side i Pasvik

Visedirektør Elena Merenkova, Dvina-Pechora vannforvaltningsmyndighet, avdeling Murmansk Russland orienterer om vannforvaltning og samarbeid om grensevassdrag på russisk side (Murmansk) av Pasvikelvas nedbørsfelt. Vannforvaltningsoppgaver i Russland ble flyttet fra naturressursministeriet til vanndirektoratet i forbindelse med forvaltningsreformen i 2004. Vanndirektoratet har 14 regionale enheter. Dvina-Petchoras vannforvaltning er en av disse. En av fire regionale etater ligger i Murmansk by. Den russiske føderasjonens vanndirektorat er et statlig organ som implementerer bl.a. sikring av tilstrekkelige vannressurser, grensevassdragssamarbeid samt utbedring av vassdrag og tiltak for flomvern. I vannvern er det internasjonale samarbeidet meget viktig i Murmansk område. Grensevassdragssamarbeid mellom Russland, Norge og Finland er et fremragende eksempel på felles forvaltning av grensevassdrag samt implementering av internasjonal vannrett i praksis. Avtalen mellom Norge, Finland og Sovjetunionen om regulering av Enaresjøen inngått i 1959 samt grensevassdragsavtalen mellom Finland og Sovjetunionen fra 1964 er gode eksempler på avtaler mellom landene. Russisk-finsk brukskommisjon av grensevassdrag behandler saker omfattet av avtalen, så som benyttelse og vern av grensevassdrag samt fiskeriforvaltning i disse. I tillegg har kommisjonen oppsyn med oppfølging av grensevassdragsoverenskomsten og overvåker vanntilstanden i grensevassdrag.

Kommentar og diskusjon

Bente Christiansen kommenterer at Norge og Russland ikke har en egen grensevassdragskommisjon. Vannspørsmål kan tas opp i Den blandede norsk-russiske miljøkommisjonen.

Konklusjon: Orienteringen tas til etterretning

7. Vanndirektivet og flomdirektivet

7.1 Status for vannforvaltningsarbeidet i den internasjonale vannregionen

7.1.1 Orientering fra Finnmark

Sakkyndig Jostein Fløgstad fra Finnmark fylkeskommune (FFK) orienterer om status i det regionale vannforvaltningsarbeidet. Forslag til endringer av regional koordinator og organisering av vannforvaltningsarbeidet på norsk side, ev. endringer henger sammen med pågående regionreform. Endelig avklaring 15.10.2018, FFK har vannmyndighet frem til avklaringene er på plass. Fokus siden siste møte: på gjennomføring og oppfølging av tiltak, tilskudd til prosjekter/ tiltak, bedre kunnskapsgrunnlag samt finansiering av to stillinger i Finnmark vannregion (Lebesby og Vadsø kommuner). I Tana vannområde: Tana River Interreg, restaurering av Julelva og tiltak på å fjerne fiskevandringshinder. I Neiden og Pasvik vannområder: kartlegging av nedlagte deponier, spredte avløp, genetiske undersøkelser av pasvikørreten og kultiveringstiltak i Ellenelva (gytegrus). I 2018 har hovedfokus vært på avrapportering innen 1.9. på alle vedtatte vannforvaltningstiltak og om målene er oppnådd samt ev. årsak til hvorfor de ikke er oppnådd. Det skal vurderes hva som må til i kommende periode for å få realisert tiltakene, samt gjennomføres opprydding i datagrunnlaget. Høringsfrister i Norge for vesentlige vannforvaltningsspørsmål og planprogram er 1.4.2019 (utsatt fra 1.1.2019), forslag til oppdatert vannforvaltningsplan og tiltaksprogram 1.7.2020, godkjenning sentral myndighet innen utgangen av 2021. Fem hovedtema i kommende planer: styrke kunnskapsgrunnlaget, oppdatere miljømål, unntak og tiltak, beskrive kost/ nytte (økonomiske konsekvenser), klimaendringer og klimatilpasning (inkl. flom og skred) og drikkevann og badevann (nytt tema). Felles plan 2022-2027; finne løsninger i tråd med inngått avtale, ulikheter med tanke på klassifisering, samarbeid og videreutvikling av felles plan, høringsfrist for forslag til vannforvaltningsplan og tiltaksprogram, er lik mellom landene.

Konklusjon: orienteringen tas til etterretning.

7.1.2. Orientering fra Lappland

Jukka Ylikörkkö orienterer om status for vannforvaltning i Lappland. Det grunnleggende arbeidet for den kommende vannforvaltningsperioden ferdigstilles i løpet av 2018-2019. Man samarbeider med Norge særlig om grensevassdrag. Forslagene til nye vannforvaltningsplaner fås i løpet av 2020. Målene for tiltakene satt for den andre perioden er ikke nådd enda. Det kommende Kolarctic ENI- prosjekt (ReArc) vil fremme planlegging av restaurering av elveløp i sideelvene til Ivalojoki. I Finland hadde man høring om vesentlige vannforvaltningsspørsmål i år. Samtidig gjennomførte man en spørreundersøkelse sammen med Finnmark fylkeskommune. Vesentlige vannforvaltningsspørsmål i vannregionen er kontroll av avløpsforurensing, sikring av grunnvann, forbedring av vannhabitater, sikring av meget god eller god tilstand, forebygging av spredning av fremmede arter og fiskesykdommer, vannforvaltning i arealplanlegging og byggevirksomhet samt gjennomføring av tiltak.

Konklusjon: orienteringen tas til etterretning.

7.2 Orientering om gjennomgangen av eksisterende flomrisikovurderinger for grensevassdragene

Sakkyndig Niina Karjalainen fra Lappland ELY-senter orienterer om gjennomgangen av de foreløpige flomrisikovurderinger i grensevassdrag. Den andre planleggingsperioden for forvaltning av flomrisikoer er nå i gang. De preliminnære vurderinger av flomrisikoer er gjennomgått i den første fasen. Det er laget rapporter for hvert vassdragsområde. Basisopplysningene for området er også behandlet for de delene av vassdraget, som ligger på norsk side. Selve vurderingen er gjort bare for den finske delen av vassdragsområdet. For å identifisere betydelige flomrisikoområder har man gjennomgått risikoer for flommer som forekommer en gang på 1 000 år (1/1000a) og setter menneskets helse og sikkerhet, nødvendige tjenester, kulturarv, miljø og samfunnets økonomiske virksomhet i fare. Sammenliknet med den første planperioden er bl.a. materialer om geodata og topografiske

opplysninger blitt mer nøyaktige og oppdaterte. På grunn av dette er vurderingen av flomrisikoen i noen områder mer nøyaktig i den andre planperioden enn i den første. For eksempel har man ved Tanavassdraget etter den første planperioden utarbeidet et flomrisikokart for Nuorgam, hvilket gjør vurdering av området ved Nuorgam mer presis enn andre deler av vassdragsområdet. Det var ingen endringer i oppdatering av vurderingene for Neidenelva og Munkelva.

Kriteriene for områder med betydelig flomrisiko er de samme som i den første planperioden. Det identifiseres ikke områder med betydelig flomrisiko i vassdragsområdene Tanaelva, Neidenelva og Munkelva. Ivalo tettsted identifiseres som et område med betydelig risiko for flom i Pasvikelvas vassdragsområde. Ivalo tettsted har 2 500 innbyggere på et område med flomrisiko på 1/1000a og i tillegg flere særlige punkter. Andre områder i Lappland identifisert til å ha betydelig flomrisiko er Rovaniemi, Kittilä og Kemijärvi i Kemijoki vassdragsområde, byen Kemi i kystsonen for Bottenhavet (havflom) og byen Torneå i Torneåelva-Muonionjoki vassdragsområde (flom grunnet is demninger).

Høring om preliminnære vurderinger av flomrisiko ble arrangert f.o.m. 9.4. t.o.m. 9.7. 2018. Det ble anmodet uttalelse bl.a. fra NVE i Norge i forbindelse med høringen. Det finske jord- og skogbruksdepartement utpeker områder med betydelig fare for flom og setter flomgrupper for vassdragsområder for å forberede forvaltningsplaner for flomrisikoer i desember 2018. Flomrisikokart oppdateres innen utgangen av 2019 og forvaltningsplanene for flomrisikoer innen utgangen av 2021.

Konklusjon: orienteringen tas til etterretning.

8. Forskning på og vern av fiskebestander

8.1 Status for laksebestandene i Tanavassdraget med bakgrunn i det nyeste forsknings- og overvåkingsdata

Sakkyndig Panu Orell fra Naturressurssenteret Luke orienterer om laksebestandene i Tana, overvåking av dem, forholdet mellom forskning og forvaltning samt tilstanden til laksebestandene i Tana. Tanaelva er en av verdens mest mangfoldige lakseelver og en av de mest betydningsfulle reproduksjonselver for laksen i verden. Forvaltningen av laksebestandene i Tana er basert bare på regulering av fisket og dette er grunnen til at man overvåker tilstanden til bestandene. I tillegg er det flere internasjonale overenskomster og vurdering av oppfylting av gytebestandsmål som alle forutsetter overvåking av laksebestander og vitenskapelig motiverte forvaltningstiltak. Det er etablert en forsknings- og overvåkingsgruppe for Tana bestående av norske og finske sakkyndige. Gruppen produserer kunnskap om tilstanden og utviklingen til laksebestandene i Tana som blir brukt som bakgrunn for beslutningstaking. Den seneste rapporten ble utgitt vinteren 2018 og er oversatt til finsk og samisk (luke.fi/tenojoen_tutkimusryhma). Forsknings- og overvåkingsgruppen for Tana arrangerer møter for informasjonsutveksling med lokale innbyggere. Det første møtet er planlagt å bli avholdt høsten 2018.

Overvåking av og forskning på laksebestandene i Tana omfatter fiske- og fangstrapportering, telling av antall laks som går opp og gyter i sideelver, utredning av alders-, størrelses- og kjønnsfordeling i laksebestandene samt vurdering av yngeltetthet. Den anslåtte laksefangsten fra Tana har variert mellom cirka 60 – 250 tonn og var på det laveste i 2017, da fisketurismen i Finland falt drastisk på grunn av ikrafttredelsen av de nye fiskereglene. Antallet laks som går opp elva er videoovervåket siden 2002 i Ohcejohka og fra 2009 i Laksjohka. Denne overvåkingen gjør det mulig å vurdere om gytebestandsmålet er oppfylt. Med hjelp av overvåkingen har man observert at antallet gytelaks varierer på samme måte i ulike deler av vassdraget i ulike år. Man har brukt ekkolodd for eksempel i Karasjohka i 2010, 2012 og 2017 og har registrert at man ikke har nådd gytebestandsmålet noen av årene. Gytebestandsmålet er 1 020 hunnlaks, med gjennomsnittsvekten 6 kg. Ekkolodd ble plassert i hovedelva for Tana ved Polmakelva i 2018. Det er gått opp over 35 000 laksefisk, laks og ørret, innen utgangen av august.

Gytebestandsmålene er satt for hovedelva i Tanavassdraget og for alle de viktigste sideelver eller sammenlagt for 22 ulike strekninger eller elver. Gytebestandsmålet er den mengden

gytefisk, som i forhold til elvens bæreevne må gyte for at å produsere maksimalt antall laks i etterfølgende fiskegenerasjoner. Vurdering av oppfylling av gytebestandsmål er satt i gang på 14 sideelver, i hovedelva og for hele vassdraget. Generelt sett oppfylles gytebestandsmålet best i sidevassdragene i nederste og midterste deler av Tana. I øvre deler derimot oppfylles ikke gytebestandsmålene, særlig gjelder dette for Karasjohka, lesjohka og Anarjohka. Formålet med de nye fiskereglene er å minske uttaket av fisk med cirka 30 %. Dette vil føre til at f.eks. i Karasjohka vil man oppnå gytebestandsmålet i løpet av to laksegenerasjoner, det vil si 15 år. Panu Orell avslutter med å ta opp fra en forskers synsvinkel et par forhold som vekker diskusjon i Finland. Disse er norsk tråling utenfor Tanafjorden samt fiske på blandete bestander i de nedre delene av Tanavassdraget.

Kommentarer og diskusjon

Ilmari Tapiola kommenterer at ekkoloddene burde plasseres lengst mulig ned mot elvemunningen, det tas mye fisk før riksgrensestrekningen og man burde også begrense stengselfisket på norsk side. Tråling i fjorden oppleves også som problematisk på finsk side.

Frank Ingilæ kommenterer at det ikke er åpnet for tråling inne i fjordene. Tvert imot har det vært forbudt i lang tid. Det er ikke lov med tråling innenfor fjordlinjen.

Konklusjon: orienteringen tas til etterretning

8.2 Tanaavtalen – implementering av avtalen og forvaltningsplan for laksebestander

Sakkyndig Maare Marttila fra Lappland ELY-senter, Nord-Finlands fiskeritjenester orienterer om implementering av fiskereglene for Tanavassdraget og forvaltningsplanen for laksebestandene. Første forhandlinger om fravik fra fiskereglene for dette året ble gjennomført i begynnelsen av 2018. Den nye overenskomsten er fleksibel og gjør det mulig å fravike de felles fiskeregler, når det med tanke på fiskebestandenes tilstand lar seg gjøre. I dette første året ble det bare gjort endringer av teknisk karakter. Kvoten for tilreisende fiskere er 11 000 fiskekort i begge land. Det ble i 2017 solgt 10 200 fiskekort i Finland og i 2018 cirka 10 700 fiskekort. Antall fiskere er dermed gått klart ned sammenliknet med tidligere. Fiskere er i henhold til den nye overenskomsten forpliktet til å rapportere sin fangst i et fangstregister.

Det er opprettet en forvaltningsgruppe for laksebestandene i Tanaelva på bakgrunn av de nye fiskereglene. Gruppen skal lage forslag til forvaltningsplan for laksebestandene. Arbeidsgruppen skal videre vurdere virkninger av fiskereglene og behov for å avtale fravik fra dem. I tillegg til dette er det etablert en lokal overvåkingsgruppe for å lage forslag til forhandlinger om fiskeregler samt å formidle forskningsbasert kompetanse og tradisjonell kunnskap mellom ulike parter og for å legge frem holdninger fra ulike interessegrupper. Forvaltningsplanen for laksebestandene omfatter forvaltningsmål for de enkelte laksebestandene og forslag til regulering av fiske for å kunne oppnå disse målene. Målet er å holde laksefisket på et bærekraftig nivå og gjenoppbygge svekkede bestander. Det planlegges at forvaltningsplanen for laksebestandene skal være ferdig i slutten av år 2018. Fiskeriområdene som er opprettet med hjemmel i den nye finske fiskeloven begynner sin virksomhet i begynnelsen av 2019. Utsjok fiskeriområde har som oppgave å bl.a. utarbeide en kunnskapsbasert bruks- og forvaltningsplan, som må være i tråd med forvaltningsplanen for laksebestandene. Videre skal fiskeriområdet ha ansvar for salg av fiskekort og båtregistrering. Fiskeriområdene kan søke om økonomisk bistand til sin virksomhet.

Kommentarer og diskusjon

- *Ilmari Tapiola* konstaterer at man har søkt om støtte, men ikke fått det. Så de lokale må gjøre jobben uten støtte.
- *Maare Marttila* svarer at fiskeriområder grunnfinansieres fra midler fra fiskeavgifter. Det er i tillegg til basisrammen mulig å søke særfinansiering for å ta seg av de oppgavene som overføres Utsjok fiskeriområde. Det er også mulig å få bistand fra sakkyndige fra ELY-senter. I tillegg gir fiskekortsalg for Tanavassdraget inntekter til grunneierne som eier vannområder.
- *Ilmari Tapiola* minnet om den finske erstatningsloven for Tana fra 1991. På bakgrunn av denne loven har det finske Landmålingsverket gjennomført en forretning på

Vetsikko jordskiftefelts område. På bakgrunn av forretningen bestemte man erstatningssummen til 500 000 €. Fiskeriavdelingen i Lapplands ELY-senter har anket avgjørelsen (på oppdrag fra departementet). Man undres over håndtering av saken hos ELY-senter og departementet.

- *Frank Ingilæ* spør om inntektene fra fiskekortsalget er blitt mindre, når man i tråd med avtalen selger mindre kort. Kan man ev. øke prisen på kortene for å dekke opp minsket antall kort tilgjengelig for salg.
- *Maare Marttila* svarer at tidligere solgte man 33 000-35 000 kort. Nå er 22 000 fordelt på 11 000 og 11 000 på begge land. De siste to årene har fiskekortkvoten (for tilreisende) vært 22 000 fordelt likt mellom begge land. I Norge solgte man i 2018 knapt halvparten av de 11 000. I Finland har man solgt 10 700 fiskekort.

Konklusjon: orienteringen tas til etterretning

8.3 Pukkellaks: orientering om status 2017 og 2018

Sakkyndig Christer Michaelsen fra Fylkesmannen i Finnmark orienterer om status for pukkellaks i Finnmark. Det har vært en massiv invasjon i 2017 langs hele norskekysten og også opp i elvene. Man skal øke kunnskapen, være beredt på en ny invasjon og forhindre masseetablering. Det er rimelig å anta at den har negativ effekt på stedegen fisk. Tiltak er at lokale forpaktere fisker ut pukkellaksen med not, garn og harpun. Det er utført kartlegginger og drivtelling på oppdrag fra Fylkesmannen. Fokus i 2018 er også å få informasjon fra sjølaksefisket, om hvor mye pukkellaks som tas i sjøfangstene. Det er innrapportert 31 pukkellaks av 40 fiskere så langt, 600 fiskere er bedt om å rapportere inn observasjoner. Internasjonalt fagseminar gjennomført i februar 2018, med russiske sakkyndige som bidragsytere. Ikke beroligende informasjon fra møtet – etablering har absolutt negative konsekvenser. Gyting dokumentert i alle undersøkte elver i Øst-Finnmark våren 2018. Det er etablert fiskefelle i Vesterelva i Nesseby kommune for å kunne kontrollere all fisk som skal opp i elva, og for å høste erfaringer og være forberedt til ev. invasjon i 2019. Det er et ønske om å forhindre videre etableringer i Finnmarkselver.

Kommentarer og diskusjon

- *Ilmari Tapiola* kommenterer at når laksefisket reduseres, skal man øke annet fiske. Sjøørreten vandrer opp om høsten og lever om vinteren i elva. Mengdene av gjedde, sik og abborer øker i elvene.
- *Christer Michaelsen* svarer at vassdragene på russisk side som har etablerte bestander av pukkellaks er store vassdrag med flere sideelver. Hele vassdraget blir dermed invadert av pukkellaksen.

Konklusjon: orienteringen tas til etterretning.

8.4 Orientering om fiskeundersøkelser i Skiehččanjohka

Christer Michaelsen orienterer om gjennomførte fiskeundersøkelser i Skiehččanjohka. Bakgrunnen er arbeidet med EUs vanddirektiv og kunnskapsgrunnlaget om menneskelige påvirkninger på vannmiljøet og effekter av disse påvirkningene. Statusen for fiskebestander i Tanavassdraget, herunder statusen for laks i Skiehččanjohka, vurderes ulikt på hver side av grensa. I henhold til norsk klassifiseringssystem kan den økologiske tilstanden ikke være bedre enn moderat, hvis en naturlig forekommende art blir utryddet fra vannforekomsten. For å få et bedre grunnlag for å vurdere tilstanden i Skiehččanjohka, samt andre av de øverste sideelvene til Tanavassdraget, har Fylkesmannen satt flere kartleggingsoppdrag ut på anbud. Skiehččanjohka ble undersøkt av det finske selskapet Apajax oy i 2016. På grunn av høy vannføring og vanskelige arbeidsforhold ble det gjennomført tilleggsundersøkelser i 2017.

Undersøkelsene omfattet kartlegging av gyte- og oppvekstområder for laks og elfiske for vurdering av tetthet av ulike årsklasser av yngel. Som sammenligningsgrunnlag finnes data for ungfisktetthet fra 2011, innsamlet av finske myndigheter. I tillegg ble det gjort genetiske analyser av 100 laksunger. Resultater: Skiehččanjohka består av mange stilleflytende partier med strykpartier i mellom. Strykpartiene hadde generelt sett potensiale for lakseproduksjon, med passende vannhastighet og skjulemuligheter. Totalt ble et areal på 17,9 hektar vurdert som egnet for ungfisk av laks. Det ble ikke funnet store ensartede områder med passende

gytegrus, og gyteplasser ser ut til å være begrenset. På tross av dette fant man 0-åringer, også på steder hvor man ikke klarte å påvise noe areal som kan anses som typisk gytehabitat. Det var relativt lav tetthet av laksunger i 2011, 2016 og 2017, også sammenlignet med egnede områder for lakseproduksjon i resten av Tanavassdraget. Spredningen over den totale strekningen var stor.

Det forekommer endringer i hvilke områder og hvor man finner laksunger mellom årene 2011, 2016 og 2017. Dette kan antyde at produksjonen er basert på et lavt antall gytefisk. Den observerte produksjonen er lav sammenliknet med gytebestandsmålet. Produksjonen kan være begrenset av et lavt antall gytefisk som når frem til Skiehččanjohka, på grunn av høy beskatning nedstrøms. Laksungene som ble funnet hadde god kondisjon, og det hadde vært svært god vekst i 2017 basert på skjellanalyser. Genetiske analyser av laksungene bekreftet at Skiehččanjohka fortsatt har en egen stamme av laks. Til Anarjohka-stammen tilhørte ca. 20 % av laks funnet på de to nederste stasjonene.

Kommentarer og diskusjon

- *Ilmari Tapiola* spør om det var mye annen fisk der, f. eks. gjedder. Det er mye gjedder i for eksempel i Anarjohka og de spiser smolt og yngel.
- *Christer Michaelsen* svarer at han ikke har kjennskap til annen fisk. Formålet med denne undersøkelsen var å kartlegge laksens gyte- og tilvekstmuligheter.
- *Panu Orell* kommenterer at det har lenge vært en god smoltesituasjon i Anarjohka og øking av mengder gjedde har ikke minsket antallet av laks.

Konklusjon: orienteringen tas til etterretning

9. Øvrige saker

9.1 Status for omorganiseringer Norge

Bente Christiansen orienterer om omorganiseringen i Norge. Fra 1.1.2019 er Fylkesmannen i Troms og Finnmark slått sammen. Embetet har som sitt virkeområde 30 % av Norges areal. Elisabeth Wiik Aspaker er ny fylkesmann. Ansatte beholder sitt arbeidsforhold og arbeidssted. Miljøvernavdeling på begge steder. Direktør i Vadsø og assisterende direktør i Tromsø. Bente fortsetter som leder for miljøvernavdelingen i det nye embete. Bemanningsplaner og innplassering av ansatte pågår. Noen oppgaver blir forandret. Internasjonalt samarbeid er plassert i Vadsø. Regionreformen er stoppet opp for Troms og Finnmark fylkeskommuner sin del. Dette skal opp i Stortinget i oktober. Fylkeskommunene skal få nye oppgaver.

Konklusjon: orienteringen tas til etterretning.

9.2 Status for omorganiseringer i Finland

Timo Jokelainen fortalte om regionreformen i Finland. Den planlagte organiseringen trer i kraft 1.1.2021 i tilfelle at den gjennomføres. Da skal man ha 18 fylkeskommuner og Valtion lupa- ja valvontavirasto Luova (Statens lisens- og oppsynsdirektorat) i landet. Miljøvern, oppgaver knyttet til konsekvensutredninger samt en del av naturvern og bygningsvern skal flyttes fra ELY til denne nye statlige myndigheten Luova. Fylkeskommunen vil få ansvar for vannforvaltning, oppgaver knyttet til vann, vassdrag og fiskeri samt en del av naturvern og arealdisponering. I fremtiden vil det ikke være én myndighet som tar seg av alle disse oppgavene. Det er fortsatt uklart hvordan Finlands representasjon i norsk-finsk grensevassdragskommisjon skal gjennomføres. Overenskomsten om norsk-finsk grensevassdragskommisjon hører i Finland under miljødepartementet.

Kommentarer og diskusjon

- *Frank Ingilæ* kommenterer at det er veldig nyttig å få denne informasjon for å bedre kunne forstå det andre lands forvaltningssystem også med tanke på jobben i kommisjonen. Når de nye fylkene blir en realitet på finsk side, flyttes beslutningene også nærmere lokalt og regionalt nivå.
- *Timo Jokelainen* kommenterer at i kommisjonens neste møte har finsk side bedre kjennskap til hvor de ulike myndighetene er plassert.

Konklusjon: orientering tas til etterretning.

10. Anbefalinger og konklusjoner fra møtet

Forslagene til anbefalinger ble diskutert og Den norsk-finske grensevassdragskommisjonen gir følgende to (2) anbefalinger og en konklusjon:

Kommisjonens anbefalinger 2018 (vedlegg 2):

- Regulering av vannskuterbruken i Tanavassdraget
- Formidling av forskningsresultater og dialog om villaksen i Tanavassdraget

Konklusjon: Vedrørende bygging av rein-/grensegjerdet mellom Norge og Finland.

Kommisjonen registrerer at det er stor lokal bekymring og vil herved vise til våre tidligere uttalelser og konklusjoner i saken. Grensevassdragskommisjonen har fulgt saken siden 2013. På kommisjonens møte fremkom det bekymringer om mulige miljøkonsekvenser et slikt gjerde vil medføre, særlig påvirkninger for vassdraget og fisket, samt om det sikres nok lokal involvering i alle prosesser. I tillegg er man bekymret for spredning av skrantesyke (CWD-chronic wasting disease).

11. Kommisjonens neste møte

Bente Christiansen foreslo at kommisjonens neste møte skal avholdes i Norge, Tanabru. Tentativt juni 5.-7.6 (uke 23).

12. Avslutning av møtet

Møteleder takket deltagerne, tolkene og arrangørene og avsluttet møtet kl. 12.10

Det ble i forbindelse med møtet arrangert en befaring til naturressursinstituttets (Luke) fiskeforskningsstasjon i Utsjok og ved Ohcejohka 6.9. Forskningsassistent Jorma Kuusela fortalte om stasjonens aktiviteter.

Timo Jokelainen
Kommisjonens finske formann

Bente Christiansen
Kommisjonens norske formann

Vedlegg   1. Deltagerliste
                  2. Anbefalinger fra Den norsk-finske grensevassdragskommisjon 2018